

ॐ

संस्कृतभारती (उत्तरतमिष्ठनाडु)

पत्राचारद्वारा संस्कृतम्

परीक्षा - कोविदः

कालावधि: - होरात्रयम्

अड्का: - १००

आषाढः प्लवसंवत्सरः ५१२३

आगस्ट - २०२१

नाम / Name in English

(Full name with initials / surname as it should appear in the certificate)

पञ्जीकरण-संख्या (Regn. No.)

जड्गमदूरवाणी सं. (Mobile No:)

Email id

वास-संकेत: (Res. Address with Pin Code)

Instructions :

1. If you have the facility, take a print out of the question paper and write your answers. Otherwise write the answers on a long size ruled paper.
2. Mention the details given above in the answer sheet before answering the questions. Mention the question number and write the answers only.
3. Fasten your papers neatly with a tag / pin.
4. Write your Name, Reg. no. phone no. and Name of Course on the back of the envelope.
5. Take a photo copy / scanned copy of your answer sheet on your mobile phone for your reference.
6. Hand over personally your Answer sheet to the designated Samskrita Bharati karyakarta. You can also send it by courier, private players like Dunzo or registered post. All answer papers must preferably be sent the same day or the next day before 5 pm (only for genuine cases). All those residing outside Uttara Tamilnadu should follow instructions given by your exam coordinator.

प्रथमः भागः

- I) (क) समस्तपदानां विग्रहवाक्यं लिखित्वा समासनाम लिखत । (दशानाम्) (10)
- १) पितृसमः पित्रा समः तृतीया-तत्पुरुषः ९) यथेष्टम् इष्टम् अनतिक्रम्य अव्ययीभावः कुसुमानि हस्ते येषां ते/यासां ताः
 - २) मातापितरौ माता च पिता च इतरेतर-द्वन्द्वः १०) कुसुमहस्ताः व्यधिकरण-बहुव्रीहिः
 - ३) मासपूर्वः मासेन पूर्वः तृतीया-तत्पुरुषः ११) नवरात्रम् नवानां रात्रीणां समाहारः द्विगुः
 - ४) रोगभयम् रोगात् भयम् पञ्चमी-तत्पुरुषः १२) पुरुषर्षभः पुरुषः क्रषभः इव उपमानोत्तरपद-कर्मधारयः
 - ५) मुखनेत्रम् मुखं च नेत्रं च अनयोः समाहारः १३) उपनगरम् नगरस्य समीपे अव्ययीभावः
 - ६) अनर्थः समाहार-द्वन्द्वः १४) शीतलसलिलम् शीतलं सलिलं विशेषण-पूर्वपद-कर्मधारयः
 - ७) प्रतिदिनम् दिने दिने/दिनं दिनं प्रति १५) समित्रः
 - ८) गानकुशला गाने कुशला सप्तमी-तत्पुरुषः अव्ययीभावः मित्रेण सह वर्तते इति सहपूर्वपद-बहुव्रीहिः
- (ख) समस्तपदं समासनाम च लिखत । (पञ्चानाम्) (5)
- १) गुरुः एव देवः गुरुदेवः - अवधारणा-पूर्वपद-कर्मधारयः
 - २) लघवः च पादपाः च लघुपादपाः - विशेषण-पूर्वपद-कर्मधारयः
 - ३) अम्बुनि जायते अम्बुजम् - उपपद-समासः
 - ४) कृत्तिका च रोहिणी च कृत्तिकारोहिण्यौ - इतरेतरद्वन्द्वः
 - ५) आम्रम् इति फलम्, तस्य आम्रफलस्य - सम्भावनापूर्वद-कर्मधारयः
 - ५) चन्द्रः मौलौ यस्य सः चन्द्रमौलिः - व्यधिकरण-बहुव्रीहिः
 - ७) न विद्यते विद्या यस्याः सा अविद्या - नज्-बहुव्रीहिः

II) (क) आवरणे दत्तानां पदानां णिजन्तं रूपं लिखत | (चतुर्णाम्) (4)

- १) पिता पुत्रं विद्यालयं गमयति (गम)
- २) सः मां गीतं श्रावयति (श्रु)
- ३) अग्रजः भगिनीं गृहं प्रापयति (प्र+आप)
- ४) भगिनी गोपालं क्षीरं पाययति (पा)
- ५) जनकः पुत्रं युतकं दर्शयति (दृश्य)
- ६) गृहस्वामी सेवकेन भारं वाहयति (वह्)

(ख) वाक्यानि सावधानं पठत | यथोचितं सन्नन्तपदं / विग्रहवाक्यं लिखत | (पञ्चानाम्) (5)

- १) सः कन्दुकं ग्रहीतुम् इच्छति | जिघृक्षति
- २) गुरुणा तस्य शुश्रूषा विदिता। श्रोतुम् इच्छा
- ३) सः सर्वत्र गन्तुम् इच्छुः अस्ति | जिगमिषुः
- ४) सः सैनिकः भूत्वा देशं रिरक्षिषति | रक्षितुम् इच्छति
- ५) धनिकः निर्धनेभ्यः धनं दातुम् इच्छति | दित्सति
- ६) केऽत्र योद्धुम् इच्छवः ? युयुत्सवः

III) (क) उचित-तद्वितान्त-पदैः रिक्त-स्थानानि पूरयत | (चत्वारि एव) (4)

- १) (इन्द्रस्य अयम्, तेन) ऐन्द्रेण गजेन सह अन्ये गजाः अपि देवसैन्ये आसन्।
- २) मम (पुत्रस्य अपत्यं पुमान्, तम्) पौत्रम् अहं संस्कृतं पाठयामि।
- ३) (पञ्चजने भवः) पाञ्चजन्यः कृष्णस्य शङ्खस्य नाम।
- ४) ग्रामस्य (मुखम् इव) मुख्यः अत्युत्तमः अस्ति।
- ५) नदीषु गङ्गा (पवित्र-तरप् / तमप्) पवित्रतमा |

६) ज्येष्ठैः (विरागस्य भावः) वैराग्यम् पालनीयम् ।

(ख) अधोनिर्दिष्टेषु पदेषु णत्व-प्राप्त्यर्थं निमित्तं किं, णत्व-साधकाः अव्यवधायक-वर्णाः के, णत्व-बाधकाः व्यवधायक-वर्णाः च के इति लिखत । (चतुर्णाम्) (4)

निमित्तम्	व्यवधायक / अव्यवधायक-वर्णः
उदा : गुरुणा	रेफः
१) कर्मकरणाम्	रेफः
२) चेष्टानाम्	षकारः
३) अर्पणम्	रेफः
४) सर्वण	रेफः
५) मृदज्जानाम्	रेफः
६) क्षामेण	षकारः
	उ - अव्यवधायकवर्णः
	आ - अव्यवधायक-वर्णः
	ट - व्यवधायक-वर्णः
	प्, अ - अव्यवधायक-वर्णः
	व्, ए - अव्यवधायक-वर्णः
	द् - व्यवधायक-वर्णः
	आ, म्, ए - अव्यवधायक-वर्णः

IV (क) परस्परसम्बद्धान् मेलयत । (5)

१) मङ्गलपद्यम्	व्याकरणम्	मङ्गलपद्यम् - नान्दी
२) यमकम्	वेदान्तः	यमकम् - अलङ्कारः
३) छन्दः	नान्दी	छन्दः - वेदाङ्गाम्
४) प्रस्थानत्रयम्	वेदाङ्गम्	प्रस्थानत्रयम् - वेदान्तः
५) सिद्धान्तकौमुदी	अलङ्कारः	सिद्धान्तकौमुदी - व्याकरणम्

(ख) उचितं चिह्नं लिखत, गणनाम च लिखत ।

(6)

	चिह्नम्	गणनाम
उदा : नयति	U U U	नगणः
१) सीतायै	---	मगणः
२) निनिन्द	U - U	जगणः
३) शङ्करः	- U -	रगणः
४) ननान्दा	U --	यगणः
५) भरणी	U U -	सगणः
६) पालय	- U U	भगणः

(ग) रेखांकितस्य पदविवरणं (अन्त-लिङ्ग-विभक्ति-वचनानि) लिखत । (पञ्चानाम्) (5)

१) सा <u>गहूरम्</u> आविवेश ।	अ. न. “गहूर शब्दः” द्वि. ए.
२) <u>अष्टमूर्तेर्णः</u> किङ्करं माम् अवेहि ।	इ. पु. “अष्टमूर्ति शब्दः” ष. ए.
३) <u>प्रजाः</u> प्रजानाथ पितेव पासि ।	आ. स्त्री. “प्रजा शब्दः” द्वि. ब.
४) <u>शस्त्रभूताम्</u> यशः न क्षिणोति ।	त. पु. “शस्त्रभृत् शब्दः” ष. ब.
५) तथा इति <u>गाम्</u> उक्तवते स्वदेहम् उपानयत् ।	ओ. स्त्री. “गो शब्दः” द्वि. ए.
६) <u>भूतेश्वरपार्श्ववर्ती</u> अर्थपतिं बभाषे ।	न. पु. “भूतेश्वरपार्श्ववर्तिन् शब्दः प्र. ए.

द्वितीय-भागः

V (क) एकस्य सुभाषितस्य पदविभागं, तात्पर्यं च लिखत ।

(3)

- १) यद्येतनोऽपि पादैः स्पृष्टः प्रज्वलति सवितुरिनकान्तः ।

तत्तेजस्वी पुरुषः परकृतनिकृतिं कथं सहते ॥

(अथवा)

२) व्याधितस्यार्थहीनस्य देशान्तरगतस्य च ।

नरस्य शोकदण्डस्य सुहृदर्शनमौषधम् ॥

(ख) एकस्य श्लोकस्य पदविभागम्, अन्वयरचनां, तात्पर्यं च लिखत । कस्यचित् एकस्य समस्तपदस्य विग्रहं वाक्यं च लिखत । (5)

१) अथान्यकारं गिरिगहराणां दंष्ट्रमयूरूः: शकलानि कुर्वन् ।
भूयः स भूतेश्वरपार्घवर्तीं किञ्चिद्विहस्यार्थपतिं बभाषे ॥

(अथवा)

२) कण्डूयमानेन कटं कदाचित् वन्यद्विपेनोन्मथिता त्वगस्य ।
अथैनमद्रेस्तनया शुशोच्च सेनान्यमालीढमिवासुरास्त्रैः ॥

(अथवा)

३) आस्वादवद्धिः कवलैस्तृणानां कण्डूयनैर्दशनिवारणैश्च ।
अव्याहतैः स्वैरगतैः स तस्याः सम्राट् समाराधनतत्परोऽभूत् ॥

VI (क) ३-४ वाक्यैः उत्तरं लिखत । (चतुर्णाम) (2 x 4 = 8)

- १) पार्वती कथं तपः आचरितवती?
- २) अधमाः, मध्यमाः, उत्तमाः च किम् इच्छन्ति ?
- ३) अलङ्काराणां प्रधानभेदद्वयं किम् ? सोदाहरणं लिखत ।
- ४) चन्दनतरुः सत्पुरुषः द्वयोः समानता का ?

५) दमयन्ती कीदृशी आसीत् ?

६) नाटके कतिविधाः अभिनयाः भवन्ति ? ते के ?

(ख) एकस्य अलङ्कारस्य लक्षणं, लक्षणसमन्वयं च सोदाहरणं लिखत । (संस्कृतेन/

तमिळभाषया / आड्ळभाषया वा लिखत) (3)

शेषालङ्कारः अथवा अतिशयोक्ति :

VII (क) ग्रन्थकारस्य / ग्रन्थकार्याः परिच्यं ४-५ वाक्यैः लिखत । (एकस्य) (3)

पाणिनिः / विजिका / नारायणभट्टः / ज्योतिशशास्त्रज्ञाः

(ख) एकं काव्य-भेदम् अधिकृत्य पञ्च वाक्यानि लिखत । (3)

नीतिकाव्यम् / स्तोत्रकाव्यम् / इतिहासः

तृतीयः भागः

(संस्कृतेन उत्तराणि लिखत)

VIII (क) ससन्दर्भं संस्कृतभाषया ५-६ वाक्यैः विवृणुत । (त्रीणि) (9)

१) "अनन्यभाजं पतिम् आप्नुहि ।"

२) "त्वं सर्वभक्षकः भव । पवित्रम् अपवित्रं सर्वं भक्षय । "

३) "सर्वे राजानः तस्यां साभिलाषाः स्वर्गं न आयान्ति ।"

४) "हे देवाः । मम मनः नलमहाराजे एव लग्नम् ।"

५) "परमेश्वरं प्राप्नुमेव इदं तपः ।"

(ख) वाक्यं साधु / असाधु इति लिखत |

(5)

- १) "लोकाः समस्ताः सुखिनो भवन्तु ।" - 'अस्य 'भरतवाक्यम्' इति नाम । **साधु**
- २) परोपकाररहितं जीवनं तु सार्थकं जीवनम् । **असाधु**
- ३) रामायणम् इतिहासः, महाभारतं काव्यमिति प्रसिद्धम् । **असाधु**
- ४) शयानम् अलसं नरम् लक्ष्मीः आविशति । **असाधु**
- ५) नलचम्पूः प्रथमः चम्पूग्रन्थः । **साधु**

(ग) अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत ।

(4)

स्वदेशं प्रति जनानां हृदयेषु यः आदरः भवति सः एव "स्वदेश-प्रेम" कथ्यते । जनानां हृदयेषु स्वमातृभूमिं प्रति आदरः निसर्गतः एव भवति । यस्मिन् देशे वयं जन्म लभामहे, यस्य भूमौ वयं क्रीडामः, यस्यान्नैर्जलैश्च स्वं शरीरं पोषयामः, यस्य वायुः अस्माकं शरीरे जीवनं सञ्चरति, तस्य ऋणेन वयं कदाचिदपि अनृणाः न भवितुं शक्नुमः । अत एव कथितं यत् –

"जननी जन्मभूमिश्च स्वर्गादपि गरीयसी ।" देशभक्तिं प्रति धनस्यावश्यकता न भवति । स्वदेशभक्त्यै मानवस्य हृदये स्नेहस्य, सम्मानस्य, श्रद्धायाश्च भावना पर्याप्ता भवति । धनिकाः, निर्धनाः, पण्डिताः, अपण्डिताः, नागरिकाः, ग्राम्याश्च केऽपि जनाः देशभक्ताः भवितुं शक्नुवन्ति । स्वदेश-प्रेम अस्माकं परमं पावनं कर्तव्यमस्ति ।

कोऽपि देशभक्तः स्वदेशं कदापि परतन्त्रं द्रष्टुं न वाञ्छति । स्वप्राणान् बलिं कृत्वापि सः स्वदेशं स्वतन्त्रं कर्तुं समीहते । वस्तुतः स्वदेशस्योन्नतिः विकासश्च स्वदेशप्रेम्णा सहयोगेन एव भवति । अस्माकं जीवनं तदैव धन्यं भविष्यति यदा वयं स्वजीवनं निःस्वार्थरूपेण स्वदेशाय अपयिष्यामः, स्वदेशसेवां च करिष्यामः । अस्माकं रक्तं धनं च स्वदेशस्यैव सम्पत्तिरस्ति, इति भावना अस्माकं हृदयेषु भवेत् । कथितं च –

"रक्तं धनं च देशाय सङ्कटे यः प्रयच्छति ।
यज्ञानां स सहस्रस्य फलं विन्दति सर्वदा ॥"

- 1) "यस्यान्नैर्जलैश्च" – पदविभागं कुरुत । (1/2)
- 2) 'इच्छति' – अस्य पदस्य गद्यांशे किं पर्याय-पदम् अस्ति ? (1/2)
- 3) के जनाः देशभक्ताः भवितुं शकुवन्ति? (1)
- 4) "जननी जन्मभूमिश्च स्वर्गादपि गरीयसी" अस्य आस्तवाक्यस्य अर्थः कः ? (1)
- 5) गद्यांशस्य अन्ते विद्यमानस्य श्लोकस्य तात्पर्यम् स्ववाक्येन लिखत । (1)

IX (क) अधः दत्तयोः शीर्षकयोः एकमधिकृत्य १०-१२ वाक्यैः प्रबन्धं रचयत । (5)

१) कोरोना-महामारी-सूची स्वीकरणस्य लाभालाभौ ।

(अथवा)

२) यत्र संस्कृतं तत्र निश्चयेन संस्कृतिः भवति – एतं विषयम् अधिकृत्य भवतः/भवत्याः अभिप्रायं स्वानुभवं च लिखत । अनुभवः काल्पानिकः अथवा वास्तविकः भवितुम् अर्हति ।

(ख) अस्माकं नगरे पाञ्चजन्य-नामकाय भगवद्गीतायाः प्रथमाध्याय-पारायण-कार्यक्रमाय स्वमित्रं प्रति आह्वानपत्रं ५ - ६ वाक्यैः लिखत । (4)

लस्तु संस्कृतम्

॥ शुभम् ॥

जयतु भारतम्